

กระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์*

The Process of Youth Development for Creating Peaceful Media in Online Society

¹บุญนดา สุปิยพันธุ์, ขันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และพระเทพพรเมธี

¹Boonnada Supiyaphun, Khantong Wattanapradithan

and Phra Theppavaramethi

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author. Email: aey090415@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูป/คน การทำสนทนากลุ่มเฉพาะกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 รูป/คน และการลงพื้นที่ปฏิบัติการพัฒนาเยาวชนต้นแบบกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 18 คน สรุปผลการศึกษาโดยวิธีอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ ที่เรียกว่า MAP-P&R for Gen Peace ประกอบด้วย M-Mindset for peace คือ กระบวนการ “ตื่นรู้” โดยการให้ความรู้เชิงบวกในการสื่อสารในสังคมออนไลน์ที่สร้างความสุขสงบและไม่ขัดแย้ง การเป็นผู้รับสื่อในสังคมออนไลน์อย่างมีสติและรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร และการเป็นผู้สร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ที่เป็นกัลยาณมิตรกับสังคม A-Attitude to live together คือ กระบวนการ “ตื่นตัว” ในการเรียนรู้และมีทัศนคติในการยอมรับความแตกต่างของการอยู่ร่วมกันในสังคมออนไลน์ สังคมที่มีความหลากหลายในทุกมิติอย่างสันติสุข P-Practical Media for peace คือ กระบวนการ “ตื่นพลัง” โดยการให้ความรู้และสร้างทักษะการสร้างสื่อสันติสุข ด้วยการลงพื้นที่ปฏิบัติจริง รวมพลังคิด รวมพลังสร้าง ด้วยการเรียนรู้การทำงานเป็นทีมเพื่อสร้างสื่อสันติสุขในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสื่อภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว P-Post คือ การฝึกฝนปฏิบัติในการใช้ถ้อยคำในการสื่อสารในสังคมออนไลน์อย่างมีสติและสันติ R-Reflection for peace คือ การมีกัลยาณมิตรที่ช่วยสะท้อนการใช้สื่อสร้างสรรค์ให้กับเยาวชน คอยกระตุ้นเตือนเมื่อพลั้งเผลอและชื่นชมเมื่อสื่อสารดี เพื่อให้เยาวชนทำหน้าที่เป็นผู้สร้างสื่อสันติสุขที่เป็นกัลยาณมิตรต่อสังคม เรียกว่า GEN PEACE

คำสำคัญ: การพัฒนาเยาวชน; สื่อสันติสุข; สังคมออนไลน์

* Received March 19, 2020; Revised February 1, 2021; Accepted February 15, 2021

Abstract

The research article applied an action research method with the objective to propose the process of youth development for creating peaceful media in online society. The study was conducted by means of in-depth interviews with 12 key informants, focus group discussion with 7 experts, and the area survey for implementing the role model youth development project with 18 secondary school students. The research conclusion was conducted by the inductive method.

The results of the research found that the process of youth development for creating peaceful media in online society which is called “MAP=P&R for Gen Peace” has the following components: “M – Mindset for Peace” refers to the awakening process by providing positive knowledge in online communication that will bring about happiness and peace, receiving the information in the online society with mindfulness, and creating peaceful media in the online society like a good friend for the society; “A – Attitude to Live Together” refers to the awakening process in learning and having the attitude that accepts the difference for coexisting peacefully in the online society that is diverse and composed of many dimensions; “P – Practical Media for Peace” refers to the process of awakening power by providing knowledge and creating skills for creating peaceful media in various forms whether image or animation; “P – Post” refers to the training in choosing words to post on online society mindfully and peacefully; “R – Reflection for Peace” refers to having a good friend to reflect the creative use of social media with youth, to remind when making mistakes, and to praise when communicating well in order for youth to create a peaceful media that is good for the society called “Gen Peace”

Keywords: Youth Development; Peaceful Media; Online Society

บทนำ

ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) มีอิทธิพลต่อสังคมอย่างกว้างขวาง สามารถเข้าถึงคนทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ซึ่งหันมาให้ความสนใจใช้สื่อประเภทนี้ ทั้งในแง่ของผู้รับสารและผู้ส่งสาร แต่ในโลกของสื่อชนิดนี้ก็มีทั้งข้อมูลข่าวสารที่ดีและไม่ดี เปรียบเสมือนดาบสองคม ซึ่งบางครั้งถูกนำเสนอออกไปโดยไม่ผ่านการคัดกรอง ก็อาจสร้างผลร้าย แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งของสื่อสังคมในปัจจุบัน เยาวชนก็สามารถเป็นผู้ส่งสาร ผู้สร้างสื่อ หรือนักข่าวได้เอง ซึ่งหากไม่มีความรู้หรือวุฒิภาวะทางอารมณ์แล้ว อาจสร้างผลเสียหายและสร้างความรุนแรงทั้งต่อสังคมและต่อตัวของเยาวชนเอง ดังปรากฏในข่าวกรณี ไลฟ์สดฆ่าตัวตาย การทะเลาะวิวาทผ่านการโพสต์ตอบโต้กันไปมาจนนำไปสู่ความรุนแรง การล้วงละเมิดทางเพศผ่านเฟซบุ๊ก

การบูลลี่ที่ใช้ถ้อยคำรังแกกลั่นแกล้งผู้อื่นผ่านการโพสต์เนื้อหาและการพิมพ์คอมเมนต์แกลบในสังคมออนไลน์ การใส่ร้ายป้ายสีให้ข้อมูลอันเป็นเท็จและแชร์ข้อความทำร้ายบุคคลที่สามอย่างไร้จิตสำนึก ทำให้ส่งผลต่อการถูกดำเนินคดีตาม พรบ.คอมพิวเตอร์ เป็นการเสียเวลา เสียประวัติ เสียอนาคต เป็นต้น แต่หากสังคมหันมาให้ความสนใจปลูกฝังการใช้สื่อและสร้างสื่อสังคมให้กับเยาวชน ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นอนาคตของชาติ จะสามารถลดปัญหาความรุนแรงและสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

ในยุคที่สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงและเติบโตอย่างรวดเร็ว และสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้สังคมยุคปัจจุบันเรียกว่า “ยุคดิจิทัล” ที่เทคโนโลยีด้านการสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมากมีโปรแกรมและแอปพลิเคชันยอดนิยม อาทิ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ทวิตเตอร์ ไลน์ ดีกิต็อก ยูทูบ อีเมล และเว็บไซต์ต่างๆ ทำให้บุคคลสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วหลายช่องทางเพียงมีมือถือสมาร์ทโฟนเท่านั้น เรียกได้ว่าเป็นการสื่อสารที่ทรงอิทธิพลมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของมนุษย์และถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มจากการพัฒนาเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้เป็นทั้ง “คนเก่ง” และ “คนดี” มีทัศนคติเชิงบวกเพื่อสร้างอนาคตที่เจริญรุ่งเรืองให้สังคมไทย ซึ่งต้องมุ่งพัฒนาเยาวชน ทั้งการให้ความรู้ ส่งเสริมทัศนคติเชิงบวก และส่งเสริมทักษะกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ทนสมัย เป็นธรรม และสันติทั้งในด้านสติปัญญาและจิตใจ อีกทั้งมุ่งพัฒนาเยาวชนให้เป็นนักจิตอาสา นักคิด นักสร้างสรรค์ และนักผลิตสื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการสร้างความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายของผู้คนในสังคมออนไลน์ ทั้งนี้การพัฒนาเยาวชนนั้นต้องคำนึงถึงทิศทางของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 ที่เน้นให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งด้านสุขภาพกายใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 รวมทั้งมีความเป็นพลเมืองสร้างสรรค์ ที่สามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และมีส่วนร่วมในฐานะภาคีที่มีพลังในกระบวนการพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งของเด็กและเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต พร้อมกันนี้ยังนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 มาเป็นฐาน กล่าวได้ว่า ยุคปัจจุบันนี้ทุกคนสามารถสร้างสื่อได้ด้วยตนเอง ซึ่งรวมถึงเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่เกิดและเติบโตกับสถานการณ์แวดล้อมวิถีเทคโนโลยีสื่อออนไลน์ตั้งแต่ลืมตาตื่นจนกระทั่งหลับตานอนพร้อมโทรศัพท์มือถือ ดังนั้นกระแสสื่อออนไลน์จึงเป็นประเด็นด้านสังคมที่ทรงอิทธิพลกับเยาวชนไทย หากเยาวชนใช้สื่อสร้างสรรค์ก็จะนำพาตนให้พัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ ในขณะเดียวกันทางตรงข้ามหากนำมาใช้ผิดทางก็อาจทำร้ายผู้อื่นและทำร้ายตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อม สื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์จึงเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา โดยตั้งคำถามว่าสื่อสันติสุขควรเป็นอย่างไรและการนำพาเยาวชนร่วมสร้างสื่อสันติสุขควรใช้กระบวนการหรือรูปแบบใดในการพัฒนา

จากการทบทวนเอกสารพบว่า สื่อสันติสุข ต้องมีหลักใหญ่ใจความสำคัญของการสื่อสารที่เป็นกัลยาณมิตรกับสังคม ผู้สื่อสารต้องมีองค์ประกอบ 4 ด้านตามหลักพระพุทธศาสนา คือ 1) พรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา โดยผู้สื่อสารต้องนำเสนอด้วยเมตตาจิต 2) สัมมาทิฐิ คือ มีเข้าใจที่ถูกต้องไม่มีอคติปรุงแต่ง 3) สัมมาสังกัปปะ คือ ดำริชอบคิดชอบ 4) โยนิโสมนสิการ คือ มีความคิดพิจารณาอย่างละเอียดมี

ระเบียบ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้สังคมเกิดสันติสุข เพราะการที่บุคคลต้องอยู่ร่วมกันบนความเห็นต่างทางความคิด ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม หรืออื่นๆ นั้นสามารถหลอมรวมกันสร้างแนวคิดใหม่ที่ใช้ชีวิตบนความแตกต่าง ร่วมกันได้อย่างไม่แตกแยก ดังคำพูดที่ว่า "สันติสุขเกิดได้ภายใต้ความแตกต่าง ดังนั้นสื่อสร้างสรรค์จะช่วยปลุก กระแสสังคมสันติสุขให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ถ้าทุกคนร่วมมือร่วมใจกันพร้อมเปิดใจรับฟังความเห็นต่าง ซึ่งเป็น จุดเริ่มต้นของความสันติสุขให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังเมล็ดพันธุ์ ทางความคิดและสร้างทัศนคติที่ดีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการทำให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้และยอมรับในความแตกต่างตามวิถีการดำเนิน ชีวิตและความคิด ให้สามารถอยู่ร่วมกัน เข้าใจซึ่งกันและกันในวิถีที่แตกต่างโดยผ่านการใช้สื่อสมัยใหม่ที่เข้าถึง เยาวชนในยุคดิจิทัล และสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือจูงใจให้เยาวชนหันมาสนใจเรียนรู้ในความแตกต่างของ กันและกัน เพื่อลดปัญหาการขัดแย้งทางความคิด และสามารถนำสิ่งเหล่านั้นมาถ่ายทอดโดยผ่านการใช้สื่อ อย่างสร้างสรรค์และส่งเสริมการใช้สังคมออนไลน์ให้เกิดสันติสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้พื้นที่ศึกษา คือ โรงเรียนชินนรส วิทยาลัย เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยงานวิจัยกำหนดรูปแบบการปฏิบัติการผ่านชุดฝึกอบรมพัฒนา เยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์จำนวน 2 วัน และติดตามประเมินผลงานการสร้างสื่อของเยาวชนใน พื้นที่สาธารณะ Page Gen Peace ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร โดยการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับประเด็นปัญหาการสื่อสารของเยาวชนในสื่อออนไลน์ การสื่อสาร พุทธสันติวิธีการสื่อสาร การพัฒนา ชุดฝึกอบรม การพัฒนาจิตและปัญญาสำหรับเยาวชน เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือวิจัยเชิง คุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 2 นำเครื่องมือไปตรวจหาความเที่ยงตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความ เที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of item objective congruence) ได้ค่าความเที่ยงตรงของ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก อยู่ในระดับที่ 0.8 ขึ้นไปซึ่ง เป็นระดับที่มีความเที่ยงตรงที่สามารถนำไปใช้ได้ ลงพื้นที่เก็บข้อมูล ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ 6 กลุ่ม ได้แก่ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเยาวชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างสื่อสมัยใหม่ ผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวิธี ผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิ เสรีภาพ และด้านกฎหมาย พรบ.คอมพิวเตอร์ รวมทั้งหมด 12 ท่าน ทำการสังเคราะห์เนื้อหา ด้วยด้วยเทคนิค 6'C Technique Analysis

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ โดยนำผลข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่สอง ร่างเครื่องมือ กระบวนการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญสาขา

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวน 7 ท่าน ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group Discussion) เพื่อประเมินเครื่องมือและกรอบแนวคิดในชุดฝึกปฏิบัติการสร้างสื่อสันติสุขของเยาวชนในสังคมออนไลน์ และเครื่องมือวิจัยที่ใช้ ได้แก่ แบบวัดพฤติกรรม การสังเกตการณ์ จากนั้นผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ผ่านการวิพากษ์และพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญให้คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในคน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับรองจริยธรรมในคน

ขั้นตอนที่ 4 การลงพื้นที่คัดเลือกพื้นที่ศึกษาและกลุ่มทดลอง โดยใช้เกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ คือ 1) เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในเมือง 2) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 3) เป็นโรงเรียนสหศึกษา 4) เป็นโรงเรียนคุณธรรม 5) ผู้บริหารและครูยินดีให้การสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมสำหรับเยาวชน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนชินโรรสวิทยาลัยเนื่องจากมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังกล่าว เมื่อได้พื้นที่ศึกษาแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การคัดเลือกเยาวชนในการเข้าร่วมทดลองชุดปฏิบัติการกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ โดยใช้การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร และครู ซึ่งมีความใกล้ชิดและเห็นพฤติกรรมของนักเรียนมาโดยตลอด เข้าร่วมพิจารณากลุ่มนักเรียน ได้เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 18 คน ตามเกณฑ์การคัดเลือกเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุมากกว่า 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ จำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่ม A เยาวชนกลุ่มสื่อสารดี การเรียนดี มีความประพฤติดี เป็นแกนนำนักเรียน 2) กลุ่ม B เยาวชนกลุ่มสื่อสารดีบ้าง ไม่ดีบ้าง การเรียนปานกลาง มีความประพฤติดีบ้าง ไม่ดีบ้าง ร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนเป็นครั้งคราว 3) เยาวชนกลุ่มสื่อสารไม่ดี การเรียนปานกลาง มีความประพฤติก้าวร้าวรุนแรง ไม่ค่อยร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน ซึ่งนักเรียนของโรงเรียนแห่งนี้มีความหลากหลายตรงตามคุณลักษณะและพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง และเป็นผู้ที่มีความสนใจในการเป็นผู้ใช้สื่อในสังคมออนไลน์อย่างเป็นประจำ

ขั้นตอนที่ 5 ทดลองชุดฝึกปฏิบัติการสร้างสื่อสันติสุขของเยาวชนในสังคมออนไลน์ โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการจำนวน 2 วัน และติดตามการสร้างสื่อผ่าน Page Gen Peace กระบวนการในการปฏิบัติการโดยเริ่มจากการประสานงานผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู และนักเรียน และทำความเข้าใจแจ้งขออนุญาตผู้ปกครองเยาวชนให้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสร้างความเข้าใจและศึกษาพฤติกรรมของเยาวชนเบื้องต้นถึงพฤติกรรมที่แสดงออกในสื่อออนไลน์ Facebook ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในชุดปฏิบัติการ ประกอบด้วย 1) การสังเกตการณ์พฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กของเยาวชนก่อนเข้าร่วม และหลังเข้าร่วมกิจกรรม 2) แบบประเมินพฤติกรรมการใช้สื่อของเยาวชน ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทัศนคติ ด้านพฤติกรรมสื่อสารในสื่อออนไลน์ 3) แบบประเมินการเรียนรู้ท้ายชุดฝึก 4) สื่อที่เยาวชนร่วมสร้างในการทำกิจกรรม 5) แบบสังเกตการณ์พฤติกรรมที่อยู่ร่วมกันในระหว่างฝึกปฏิบัติการ และ 6) การใช้ไลน์กลุ่ม การสะท้อนคิดด้วยการสัมภาษณ์เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 6 การติดตามการสร้างสื่อของเยาวชน ข้อความที่โพสต์ในเฟซบุ๊ก และไลน์กลุ่ม สังเกตพฤติกรรมที่เยาวชนตอบโต้ หรือสื่อความกับผู้อื่น และดูจำนวนสื่อที่ถูกแชร์ การคอมเมนต์ของผู้ติดตามสื่อของเยาวชนกลุ่ม Gen Peace ระยะเวลาในการติดตาม 1 สัปดาห์

ขั้นตอนที่ 7 ขึ้นสรุปผลการศึกษา โดยผู้วิจัยนำผลการศึกษามารวบรวมสรุปผล โดยใช้การรายงานผลเชิงปริมาณด้วยค่าสถิติ เป็นค่าเฉลี่ยแบบประเมินการเรียนรู้ของเยาวชนก่อนและหลังการทดลอง และการ

รายงานผลเชิงคุณภาพจากบันทึกท้ายกิจกรรม เสียงสะท้อนจากเยาวชน และข้อความที่เยาวชนใช้สื่อสารกับสังคม

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์” โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ต้องใช้แนวทางการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างสร้างสรรค์ โดยพัฒนาจิตใจของเยาวชนให้มีสติและสันติภายใน จากนั้นพัฒนาความรู้และทักษะด้านการสื่อสารและการสร้างสื่อในสังคมออนไลน์ ออกมาในแนวทางของชุดฝึกอบรมกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ ซึ่งในการสร้างชุดฝึกอบรมนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยเริ่มจากการนำปัญหาการสื่อสารและการใช้สื่อในสังคมออนไลน์ของเยาวชนเป็นตัวตั้ง ซึ่งพบว่าปัญหาในการสื่อสารและการสร้างสื่อในสังคมออนไลน์ของเยาวชน จะต้องอาศัยการแก้ไขด้วยการพัฒนาจิตและปัญญาแบบองค์รวม ดังนั้นการสร้างชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ จึงมีแนวทางและหลักการสำคัญคือ การพัฒนาเยาวชนให้เป็นเยาวชนที่สมบูรณ์ ทั้งในเชิงกายภาพและจิตภาพ รวมถึงพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันกับสังคม การเข้าใจว่าคนในสังคมมีความแตกต่างกันในหลายมิติ การยอมรับความแตกต่างทางความคิดของคนในสังคม ตลอดจนการสร้างสันติสุขให้กับตนเอง ผู้อื่น และสังคม ซึ่งเครื่องมือในการพัฒนาเยาวชนในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ไตรสิกขา อันประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา

จากการศึกษา พบว่า หลักไตรสิกขา สอดรับกับการพัฒนาจิตและปัญญาแบบองค์รวม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกรอบกระบวนการพัฒนาโดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา มีตัวคุม 3 ตัว คือ ศีล มีอิทธิพลสิกขา อธิจิตสิกขา อธิปัญญาสิกขา เป็นเครื่องมือสำคัญ เป็น input process โดยเหตุผลที่นำหลักไตรสิกขาเป็นกรอบในการพัฒนานั้น เพราะการเป็นเยาวชนที่มีการสื่อสารที่ดีและสามารถสร้างสื่อสันติสุขได้นั้น ก่อนอื่นต้องพัฒนาตนเองให้มีสันติภายใน (inner peace) และมีพฤติกรรมที่สามารถถ่ายทอดวิธีแห่งสันติออกสู่ภายนอก (outer peace) และในขณะเดียวกันต้องให้ความรู้ด้านสันติวิธี การละเมิด กฎหมาย พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ และการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารสันติสุข การใช้เทคโนโลยีในการสร้างสื่อสันติสุขให้เกิดขึ้น สำหรับหลักไตรสิกขาเป็นเครื่องมือสำคัญในทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนามนุษย์ สอดคล้องกับเสียงสะท้อนจากผู้เชี่ยวชาญในการทำสนทนากลุ่ม (Focus group, 2020) ได้แสดงความเห็นการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ คือ “การพัฒนาโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา” แนวทางการพัฒนาเยาวชนต้องพัฒนากระบวนการทางความคิด สร้างเจตคติหรือทัศนคติในการสื่อสารที่เป็นมิตรกับตนเอง ผู้อื่น และสังคม รวมถึงการสร้างสันติภายในให้เกิดขึ้นในหัวใจ จากนั้นจึงพัฒนาทักษะด้านการสร้างสื่อสันติภาพ ออกแบบกิจกรรมที่เป็นตัวฝึกเยาวชนให้สร้างสื่อที่มุ่งเน้นให้เกิดสันติภาพ กล่าวได้ว่า ไตรสิกขานับว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเยาวชนให้มีสันติภายใน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นผลจากการฝึกด้วยพฤติกรรมภายนอกที่เหมาะสมมี กาย วาจา ใจ ที่สะอาดสามารถเป็นต้นแบบให้กับผู้อื่นได้

ทั้งนี้ นอกจากจะนำหลักไตรสิกขาเป็นกรอบในการพัฒนาแล้ว สิ่งหนึ่งที่ต้องเสริมให้เกิดการพัฒนา คือเรื่องความรู้และทักษะในการปฏิบัติ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ โดยแบ่งเป็นหมวดดังนี้ 1) หมวดความรู้ คือความรู้ในการทำมาหากินของตัวเองและผู้อื่น เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน เรียนรู้ในความแตกต่าง เรียนรู้กติกาการอยู่ร่วมกัน เรียนรู้ความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเองความรู้เรื่องสันติ และการจัดการความขัดแย้งของเยาวชน ความรู้เรื่องกฎหมาย พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ การละเมิด การกลั่นแกล้ง รังแกกันในสังคมออนไลน์ความรู้และทักษะของการสร้างสื่อสันติสุข 2) หมวดทัศนคติ คือการเปิดใจยอมรับในความแตกต่างของเพื่อนมนุษย์คุณค่าของชีวิตและการเกิดมาเป็นมนุษย์เป้าหมายของชีวิต ความกตัญญูทวดเวทีต่อผู้มีพระคุณความสำคัญของการแก้ปัญหาความขัดแย้งในกลุ่มนักเรียนด้วยสันติวิธี การฝึกสติ ฝึกกระบวนการคิดการมีจิตสาธารณะและแรงบันดาลใจที่จะสร้างสื่อสันติสุข 3) หมวดทักษะและพฤติกรรม คือทักษะและพฤติกรรมในการสื่อสารเพื่อสันติภาพ ทักษะและพฤติกรรมในการจัดการความขัดแย้งทักษะและพฤติกรรมในการฝึกปฏิบัติเรื่องกระบวนการสานเสวนา ทักษะการใช้เทคโนโลยีการสร้างสื่อในสังคมออนไลน์ พฤติกรรมการเป็นผู้เสพและผู้สร้างสื่อในสังคมออนไลน์

ชุดฝึกปฏิบัติการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ ประกอบด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ 2 วัน และการฝึกภาคสนามโดยใช้เฟสบุ๊ค Page Gen Peace โดยการอบรมประกอบด้วย 13 กิจกรรม ได้แก่ 1) รู้จักฉัน รู้จักเธอ 2) มองต่างมุม 3) ฉันคือใคร..ในสังคมออนไลน์? 4) นอนสติ บริหารจิต เจริญปัญญา 5) ดูคลิปแล้วคิดตาม 6) สื่อสารสันติสุข 7) แชร์เรื่องที่โพสต์ 8) คดีเด็ก (เรียนรู้กฎหมายกับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์) 9) WE ARE GEN-PEACE 10) ถอดรหัสโรงเรียนของฉัน 1 11) ถอดรหัสโรงเรียนของฉัน 2 (สร้างสื่อ) 12) นำเสนอผลงานผ่านช่องทาง Facebook Fan Page “GEN PEACE” 13) สัญญาใจ

ประเมินผลการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ก่อนเข้าร่วมอบรม

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายข้อ ($\bar{X}$) ผลการการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม ก่อนและหลังการทดลอง

รหัสผู้อบรม	ก่อนทดลอง $\bar{X}$	หลังทดลอง $\bar{X}$
S1	4.35	4.80
S2	4.20	4.80
S3	4.05	4.80
S4	3.65	4.80
S5	3.70	4.80
S6	4.40	4.80
S7	3.70	4.40
S8	3.80	4.70
S9	4.15	4.40

S10	3.90	4.50
S11	4.05	4.70
S12	4.10	4.65
S13	4.45	4.45
S14	3.95	4.25
S15	4.00	4.65
S16	3.85	3.85
S17	3.85	4.15

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการสังเกตการณ์ และแบบสะท้อนคิดทำกิจกรรม โดยตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเยาวชนผ่านการเรียนรู้กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 รู้จักฉัน รู้จักเธอ พบว่า กลุ่ม A (S1-S6) มีความสนใจ ให้การมีส่วนร่วม กล้าสื่อสาร ไม่กลัวไม่โครโฟนมักจะยกมือตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นเป็นคนแรกๆ มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี มีความสุขในการพูดคุยกับเพื่อนใหม่ มีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ กลุ่ม B (S7-S11) มีความสนใจ ให้การมีส่วนร่วม กล้าสื่อสารบ้างเป็นบางคนบางคนยังกลัวไม่โครโฟน บางคนยกมือตอบคำถาม บางคนยังนิ่งเฉยแต่ยิ้ม แต่ทุกคนมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี มีความสุขในการพูดคุยกับเพื่อนใหม่ มีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ กลุ่ม C (S12-S17) มีความสนใจและให้การมีส่วนร่วมน้อย ไม่กล้าสื่อสาร กลัวไม่โครโฟน มักจะนั่ง เงียบ หลบตา มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมน้อย พูดคุยกับเพื่อนใหม่น้อย มักจะคุยกับกลุ่มเพื่อนของตัวเองเพียงไม่กี่คน

กิจกรรมที่ 2 มองต่างมุม ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่านักเรียนมีความเข้าใจในความแตกต่างของเพื่อนมนุษย์ และเปิดใจยอมรับความแตกต่างทางความคิดเห็นของกันและกัน หลังจากทีนักเรียนชมคลิปวิดีโอที่แสดงการมองมุมเดียวของคน แล้วตัดสินคนจากสิ่งที่เห็นเพียงมุมเดียว แต่สิ่งที่ได้มากกว่าการมองหลายมุมและยอมรับในความแตกต่างของกันและกันแล้ว นักเรียนยังสามารถที่จะวิเคราะห์ในมุมมองอื่นได้อย่างลึกซึ้ง เช่นบางคนตีความลึกไปถึงความมีเมตตาต่อกัน บางคนมองเรื่องการตอบแทนบุญคุณ ความกตัญญู ที่ควรมีต่อผู้มีพระคุณ ผู้วิจัยฝึกให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ ตีความ และสื่อสารออกมาเป็นคำพูดให้เพื่อนเข้าใจ โดยให้ไม่โครโฟนได้ลองฝึกพูด ฝึกสื่อสารทุกคน

กิจกรรมที่ 3 ฉันคือใคร..ในสังคมออนไลน์ ทำให้เยาวชนได้เรียนรู้พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ และการร่วมวิเคราะห์ปัญหาที่พบในกลุ่มที่ตนสนใจ ได้เรียนรู้วิถีคิดการสืบสาวหาเหตุ วิธีการแก้ปัญหา และการนำสิ่งที่ตนชอบมาใช้สร้างประโยชน์กับสังคม ได้เรียนรู้ความแตกต่าง

กิจกรรมที่ 4 นอนสติ บริหารจิตเจริญปัญญา ผลจากการสังเกตพฤติกรรม สรุปได้ดังนี้ นักเรียนสามารถอยู่นิ่งในความสงบได้ และได้แสดงความคิดเห็นเรื่องสติเป็นภาพรวมว่า สติอยู่กับตัวเรา เพียงแค่เราไม่เคยนึกถึง เพราะไม่มีใครบอกให้เรานึกถึง หลังจากนั้นจะนึกถึงสติให้มากขึ้นไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากจบกิจกรรมนี้ว่า นักเรียนมีสติมากขึ้น ทำอะไรเป็นระเบียบเรียบร้อย และพูดจาแบบมีสติมากขึ้น

กิจกรรมที่ 5 ดูคลิปแล้วคิดตาม กิจกรรมนี้เน้นการสะท้อนถึงพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ หรือ บูลลี่ ซึ่งกิจกรรมนี้เยาวชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีข้อสรุปวิธีการจัดการการบูลลี่ทั้งในออนไลน์และออฟไลน์คือการสร้างภูมิคุ้มกันด้วยสติ เมื่อถูกบูลลี่ต้องรู้เท่าทันอารมณ์ อย่าลืมนามของอารมณ์ เพราะเมื่อเราเหวี่ยงสิ่งใดไป เราจะได้สิ่งนั้นกลับมา ต้องทำความเข้าใจว่าคนที่เขาล้อเลียนคนอื่นเพราะข้างในเขาอาจจะขาดบางสิ่ง ต้องเห็นอกเห็นใจ และถ้าหากเราจะตอบโต้ นักเรียนเรียนรู้ว่าควรตอบโต้ด้วยไมตรีจิต ตอบโต้ความโกรธด้วยความเมตตา และเปิดใจยอมรับในความแตกต่างทั้งทางกายภาพและความคิด เพราะไม่มีใครเหนือกว่าใคร ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ทุกคนมีความเป็นมนุษย์เหมือนกัน

กิจกรรมที่ 6 สื่อสารสันติสุข และ กิจกรรมที่ 7 แชร่เรื่องที่โพสต์ (กิจกรรมต่อเนื่อง) ผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถถ่ายทอดการสื่อสารสร้างสันติสุขได้ ด้วยสองวิธีการคือการแสดงความคิดเห็นของตนเองจากการถูกสร้างสันติภายในออกมาเป็นถ้อยคำเพื่อสร้างสรรค์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นการวัดผลอย่างหนึ่งว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติและมีสันติภายในหรือไม่ จากถ้อยคำที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนมานั้นต่างมีมุมมองในเชิงบวกต่อตนเองและผู้อื่น โดยถ่ายทอดความคิดของตัวเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้คนในสังคม ซึ่งผลงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ถ่ายทอดผ่านสื่อสังคมออนไลน์

กิจกรรมที่ 8 คดีเด็ก (เรียนรู้กฎหมายกับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสนใจและตระหนักรู้ว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ไม่ใช่เราจะพิมพ์หรือโพสต์สิ่งใดก็ได้ บางกรณีอาจเป็นการละเมิดผู้อื่นหรือทำผิดกฎหมายโดยไม่รู้ตัว ดังนั้นต้องพึงระวัง และเมื่อเกิดสันติภายในจะทำให้คำนึงถึงผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่ 9-11 WE ARE GEN-PEACE/ถอดรหัสโรงเรียนของฉัน(ต่อเนื่องภาคปฏิบัติ) เป็นกิจกรรมต่อเนื่องที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีความรู้และทักษะของการเป็นผู้ส่งสารและสร้างสื่อสันติสุขในรูปแบบของการใช้สื่อด้วยถ้อยคำ สื่อภาพนิ่ง และสื่อภาพเคลื่อนไหวจากนั้นรวมกลุ่มใหญ่เป็นหนึ่งเพื่อทำงานกลุ่มร่วมกันกิจกรรมนี้สร้างขึ้นตามแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project based learning) คือ ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติในทุกขั้นตอน ด้วยการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มของนักเรียน โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมยกตัวอย่างสถานการณ์ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งอภิปรายหาทางแก้ไข และสร้างสรรค์สื่อร่วมกันโดยใช้กระบวนการคิดแบบอริยสัจ ๔ และโครงงาน (สื่อสันติสุข) ภายใต้กรอบการหาแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น และได้ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมคือสื่อสันติสุขสำหรับโรงเรียนของเรา ผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมและการสังเกตพฤติกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มใหญ่ โดยขั้นแรกได้รวมกลุ่มระดมความคิดเห็นหาปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นของกลุ่มนักเรียนในโรงเรียน โดยสรุปได้ว่า ในโรงเรียนมีการแบ่งกลุ่มเป็นสองข้างเกิดขึ้นระหว่างนักเรียนกลุ่ม A และนักเรียนกลุ่ม B เป็นกลุ่มเด็กเก่งที่มีศักยภาพทั้งคู่ แต่มีทัศนคติที่ไม่ตรงกันและแข่งขันกันมาตลอดกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงมีความคิดว่า หากสองกลุ่มนี้ลดทิฐิและหันหน้ามาสื่อสารพูดคุยกันด้วยดี แล้วหันหน้ามารวมกันทำประโยชน์โดยรวมศักยภาพของทั้งสองกลุ่มเป็นหนึ่งเดียว ก็จะทำให้เกิดการสร้างคุณประโยชน์ให้กับโรงเรียน

ของเราได้เป็นอย่างดี หลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปเนื้อหาและโครงเรื่องได้แล้ว จึงแบ่งหน้าที่กันดังนี้ 1) ผู้กำกับการแสดง 2) ผู้กำกับภาพ 3) ช่างภาพเคลื่อนไหว 4) ช่างภาพนิ่ง 5) ฝ่ายแสง 6) นักแสดง 7) ฝ่ายฉาก/อุปกรณ์ประกอบฉาก 8) ฝ่ายเสียง 9) ลำดับภาพ 10) สวัสดิการ โดยทุกคนมีหน้าที่และร่วมมือกันทำงานเพื่อส่วนรวม ในช่วงลงภาคปฏิบัตินั้นผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน แม้จะมีความเห็นไม่ตรงกันบ้าง เหนื่อยบ้าง แต่เรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยการสื่อสารที่เป็นมิตร ประนีประนอม และหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ โดยสิ่งที่ได้รับอย่างแท้จริงคือมิตรภาพและการลดความขัดแย้งของคู่ขัดแย้งตัวจริงในกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมที่ 12 นำเสนอผลงานผ่านช่องทางFacebook Fan Page “GEN PEACE”ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสามารถในการสื่อสารในสังคมออนไลน์ได้อย่างสันติ ผู้สังเกตการณ์ได้เข้าไปดูในแฟนเพจ GEN PEACE และเห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสุขและใช้ภาษาสื่อสารกันอย่างสันติ และเป็นแรงบันดาลใจให้กับนักเรียนในโรงเรียนในการสื่อสารอย่างสันติสุข

กิจกรรมที่ 13 สัญญาใจ กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้วิเคราะห์และตั้งเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของตนเอง โดยระบุถึงพฤติกรรมที่เกิดผลเสีย ความตั้งใจที่จะลด/ เลิก /เปลี่ยน และ สร้างสื่อสันติสุขเพื่อเผยแพร่ให้สังคมรับรู้ รับทราบต่อไป ผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมและการสังเกตพฤติกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีความรู้ในเรื่องของหลักการสื่อสารเพื่อให้เกิดสันติสุข ได้มีความรู้เรื่องของกฎหมาย พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ได้มีการกระบวนการคิด มีความรู้และทักษะเรื่องการสร้างสื่อสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม(สังคมออนไลน์) ได้มีการ

ปรับเปลี่ยนจากภายในคือการมีสันติภายใน มีความรัก ความเมตตา และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเข้าใจเรื่อง ความแตกต่างของแต่ละบุคคลและเปิดใจยอมรับความแตกต่างนั้นได้ และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การแสดงออกผ่านสื่อออนไลน์ โดยมีพฤติกรรมที่เป็นกัลยาณมิตรกับสังคมมากขึ้น

ตัวอย่าง เสียงสะท้อนจากเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม

S02: เป็นค่ายที่สนุกเพราะได้คิด ได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้เรื่องกฎหมาย พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ และได้มีทักษะด้านการถ่ายภาพและการสร้างสื่อ อีกทั้งได้เรียนรู้ว่าคนเรามีความแตกต่างกันและต้องยอมรับในความต่างนั้นๆเพื่อให้เกิดสันติสุข

S04: ทำให้มีความกล้าแสดงออก กล้าพูดมากขึ้น ได้มีส่วนร่วมในการสร้างสื่อสันติสุขด้วยฝีมือของเราเอง

S05: ทำให้กล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ไม่กลัวไมโครโฟนแล้ว เพราะทุกคนต้องจับไมโครโฟนเพื่อพูดกันทั้งหมด ได้มีความรู้เรื่องกฎหมาย ได้เข้าใจเรื่องโทษของการบูลลี่ และวิธีการรับมือกับไซเบอร์บูลลี่ด้วยสติ โดยรวมชอบทุกกิจกรรมเพราะสนุกได้เป็นตัวของตัวเอง จะเป็นผู้ที่สร้างสื่อให้เกิดสันติสุขกับคนที่เข้ามาชมตลอดไป

S09: ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ดี ได้เข้าใจว่าเราควรมีสติในการใช้สื่อออนไลน์ และเวลาที่โพสต์หรือเผยแพร่สิ่งใดต้องไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งต่อตัวเองและสังคม

S11: ดีใจมากที่ได้มาค่ายนี้ ได้เรียนรู้นิสัยของเพื่อนทุกคน ได้รู้วิธีแก้ปัญหาความขัดแย้ง ได้รู้ว่าการสร้างสื่อ ทำคลิปทำอย่างไร ต่อไปจะโพสต์และแชร์เรื่องราวที่มีประโยชน์ และสื่อสารโดยใช้คำพูดสุภาพบนออนไลน์ และจะสร้างสื่อที่ดีต่อไป

S16: ดีใจที่ได้มาร่วมโครงการนี้ ถึงแม้จะเป็นคนขี้อายและไม่กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น แต่โครงการนี้ทำให้กล้าแสดงความคิดเห็นในทางที่ถูกต้อง และได้เรียนรู้ที่จะยอมรับในความแตกต่างของคนอื่น และหากเราโดนกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์จะจัดการอย่างไรเพื่อไม่ให้ตัวเองมีความทุกข์และต้องไม่เกิดความขัดแย้งด้วย

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยจึงได้องค์ความรู้ใหม่ “กระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์” ภายใต้กรอบแนวคิดกระบวนการที่เรียกว่า **MAP-PR for Gen Peace** เป็นการให้เยาวชนเรียนรู้การเป็นผู้รับสารและผู้ส่งสารที่มีสติคิดชอบ และเป็นผู้สร้างการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ที่คำนึงถึงความสุขสงบสันติของสังคม ด้วยกระบวนการดังนี้

Mindset for peace คือ กระบวนการ “ตื่นรู้” โดยการให้ความรู้เชิงบวกในการสื่อสาร ในสังคมออนไลน์ที่สร้างความสุขสงบและไม่ขัดแย้ง การเป็นผู้รับสื่อในสังคมออนไลน์อย่างมีสติและรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร และการเป็นผู้สร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ที่เป็นกัลยาณมิตรกับสังคม โดยการรับรู้และเข้าใจว่า การใช้สื่อออนไลน์นั้นสามารถสร้างประโยชน์และสร้างโทษต่อตนเองและสังคมได้ ดังนั้นจึงต้องตื่นรู้ มีสติและสันติภายในเมื่อสื่อสารในสังคมออนไลน์อยู่เสมอ

Attitude to live together คือ กระบวนการ “ตื่นตัว” ในการเรียนรู้และมีทัศนคติในการยอมรับความแตกต่างของการอยู่ร่วมกันในสังคมออนไลน์ สังคมที่มีความหลากหลายในทุกมิติอย่างสันติสุข ขั้นตอนนี้จะช่วยให้ความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดจากการใช้ถ้อยคำกลั่นแกล้งรังแกกัน การใช้ถ้อยคำถูกเหยียดหยาม การใช้ถ้อยคำแสดงความขัดแย้งทางความคิดในสังคมออนไลน์ลดน้อยลง โดยการเริ่มที่ตัวเราเอง และ

Practical Media for peace คือ กระบวนการ “ตื่นพลัง” โดยการให้ความรู้และสร้างทักษะการสร้างสื่อสันติสุข ด้วยการลงพื้นที่ปฏิบัติจริง รวมพลังคิด รวมพลังสร้าง ด้วยการเรียนรู้การทำงานเป็นทีมเพื่อสร้างสื่อสันติสุขในรูปแบบต่างๆ ทั้งสื่อภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ขั้นตอนนี้เป็นการปฏิบัติจริงที่ได้ผลอันเกิดประโยชน์

เมื่อพัฒนาเยาวชนจนสามารถเป็นผู้สร้างสื่อที่สร้างสันติสุขให้กับตนเองและสังคม โดยผ่านกระบวนการ MAP “ตื่นรู้-ตื่นตัว-ตื่นพลัง” โดยใช้เวลาในการอบรม 2 วัน 1 คืน ได้แล้วนั้น จากนั้นจึงนำเข้าสู่สนามจริงในชีวิตบนสังคมออนไลน์ คือ Facebook Fan Page ในชื่อ Gen Peace ด้วยการเป็นผู้มีสติและสันติในการสื่อสาร พร้อมกับผู้วิจัยที่เป็นพี่เลี้ยงสื่อสร้างสรรค์ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรในการสื่อสารสังคมออนไลน์ ดังนี้ “Post” คือการใช้ถ้อยคำในการสื่อสารในสังคมออนไลน์อย่างมีสติและสันติ ไม่ใช่ถ้อยคำที่สร้างความขัดแย้งและรุนแรงในทุกกรณี ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะของผู้เสพสื่อหรือผู้สร้างสื่อ ทุกถ้อยคำที่ผ่านปลายนิ้วต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา “Reflection for peace” คือการสะท้อนของพี่เลี้ยงสื่อสร้างสรรค์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรให้กับเยาวชน คอยกระตุ้นเตือนเมื่อพลังพลอและชื่นชมเมื่อสื่อสารดี เพื่อให้เยาวชนทำหน้าที่เป็นผู้สร้างสื่อสันติสุขที่เป็นกัลยาณมิตรต่อสังคมผลผลิตสุดท้ายของการดำเนินการตามขั้นตอนเหล่านี้เพื่อการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ให้เป็น Gen Peace คนรุ่นใหม่สื่อสารดี บนวิถีสันติสุข กระบวนการนี้เรียกว่า MAP-PR for Gen Peace คือ กระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ที่เห็นอย่างเป็นรูปธรรม

MAP for Peace Model

รูปที่ 1 : รูปแบบกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ เรียกว่า MAP-PR for Gen Peace

อภิปรายผลการวิจัย

MAP-PR for Gen Peace คือ กระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ ผ่านการฝึกอบรม 2 วัน โดยใช้กรอบไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ก่อให้เกิดให้เยาวชนได้เรียนรู้จากโลกภายในเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่แสดงออกต่อโลกภายนอก ด้วยความเข้าใจ และใส่ใจต่อความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น การหันมาทำเพื่อส่วนร่วมโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่หลังที่สองของเยาวชนที่ได้เรียนรู้และเติบโต การทำเรื่องที่ใกล้ตัวทำให้เยาวชนสามารถนำมาพัฒนาและเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่น ปัจจัยที่ทำให้การอบรมเชิงปฏิบัติการได้รับผลสำเร็จผู้วิจัยมองว่า การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสร้างการเรียนรู้ด้วยการฝึกตั้งคำถามให้ตอบ การฝึกเยาวชนให้สังเกตและตั้งคำถาม การรับฟังอย่างลึกซึ้ง โดยมีวิทยากรกระบวนการเชิงพุทธหรือ Buddhist Facilitator ทำให้เยาวชนกล้าที่จะแสดงออกและเปิดเผยความรู้สึก การแสดงความคิดเห็น การทำตนเป็นแบบอย่างช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับเยาวชน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์ และคณะ (2017) ได้สังเคราะห์งานวิจัยการพัฒนาจิตและปัญญาแบบองค์รวม และได้เสนอหลักการออกแบบกิจกรรมที่เรียกว่า ITC-PSS 1) สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Inspiration) 2) ปรับเปลี่ยนมุมมองเพื่อชีวิตที่ดี (Transform view to be good life) 3) สร้างแรงสั่นสะเทือนทางความคิด (Create vibrations of thought) 4) การปฏิบัติเพื่อสร้างการตระหนักรู้คุณค่าในตนเอง (Practice to Create self-esteem) 5) การสะท้อนตนเองและการพัฒนาก้าวต่อไป (Self-reflection and develop even further) 6) ขยายพื้นที่แห่งความสุข (Spread the area of Happiness) ซึ่งจะช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเยาวชน โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนมุมมองชีวิต และการเรียนรู้ที่เกิดจากทักษะและประสบการณ์ การอยู่ร่วมกันสังคม การเชื่อมโยงสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบๆ และสอดคล้องกับแบบจำลอง List Model ซึ่งเป็นแบบจำลองของแนวคิดหลักการสำคัญ คือ แนวคิด ความรู้ และกระบวนการที่บุคคลและสังคมได้ดำเนินการนั้น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ และการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การเรียนรู้ของบุคคลและสังคม โดยตระหนักถึงความยั่งยืน การปรับเปลี่ยนตนเองและการสร้างประโยชน์สุขร่วมกัน (Phra Sutheerattanabundit, 2018) การพัฒนามนุษย์อย่างมีดุลยภาพ ภายใต้พื้นฐานว่า เมื่อใจเป็นสุขจะมีพลังสร้างสรรค์และนำไปสู่วิถีการดูแลกายและใจให้มีความเข้มแข็งเป็นกลไกดูแลสุขภาพอย่างองค์รวมที่แท้จริงและมีความยั่งยืน ดังนั้นกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ กล่าวโดยสรุปคือ เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่สมดุลกาย สมดุลใจ สร้างพื้นที่กัลยาณมิตรและให้เยาวชนเป็นกัลยาณมิตรชักชวนกันทำความดี จิตอาสา เสียสละเพื่อส่วนร่วม และการสำนึกถึงการสื่อสารแสดงออกอย่างสันติ โดยการคำนึงถึงผู้อื่น การสร้างสรรค์ประโยชน์จากพลังคนรุ่นใหม่ที่จะช่วยให้สังคมมีพื้นที่สื่อสารออนไลน์ที่ให้อารมณ์และร่วมพัฒนาสังคมให้เกิดสันติสุข

สรุป

เยาวชนในยุคดิจิทัล มีพฤติกรรมสื่อสารในสังคมออนไลน์ สังคมที่มีผู้คนมากมายหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ความคิด ทศนคติ ความสนใจ ฯลฯ มาอยู่ร่วมกัน จึงเป็นสังคมไร้พรมแดนในยุคปัจจุบันที่ทุกคนสามารถเข้ามาอยู่ร่วมกันและสื่อสารกันได้อย่างง่ายดาย การสื่อสารที่มีการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง

กันจนนำไปสู่ความขัดแย้งทางด้านความคิดและทัศนคติจึงมีให้เห็นบ่อยครั้งซึ่งปัญหาของการสื่อสารของเยาวชนในยุคดิจิทัลมักจะเป็นถ้อยคำสั้น ห้วน เป็นภาษาพูดที่ไม่สุภาพ มีการเถียงกันด้วยถ้อยคำที่รุนแรง การกลั่นแกล้งและรังแกกันผ่านถ้อยคำในสื่อออนไลน์ หรือที่เรียกว่า Cyber bullying ดังนั้นการจัดการปัญหาดังกล่าวต้องเริ่มจากการพัฒนาที่เยาวชน ซึ่งในปัจจุบันนี้เป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสาร ต้องพัฒนาจากภายในคือการสร้างสติและสันติให้เกิดจากภายในจิตใจ การให้ความรู้ ทัศนคติ เพื่อนำไปสู่การสร้างพฤติกรรมสื่อสารและการสร้างสื่อที่ดีที่ทำให้เกิดสันติสุขต่อตนเองและเป็นกลายานมิตรกับสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1.1 ควรส่งเสริมให้มีวิชาการสื่อสารสันติสุข เป็นวิชาพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา
- 1.2 ควรมีการส่งเสริมพัฒนาครูให้เรียนรู้วิธีการสอนที่นำกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์มาใช้เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในการสื่อสารของเยาวชนผ่านการใช้สื่อออนไลน์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรส่งเสริมกระบวนการพัฒนาเยาวชนสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ให้เป็นหลักสูตรระยะสั้นภายใต้หลักสูตรสาขาวิชาสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- 2.2 ควรนำผลวิจัยไปขยายผลต่อยอดสู่สถานศึกษาในระดับที่สูงขึ้นกว่ามัธยมปลายเช่นอาชีวศึกษา อุดมศึกษา เพราะเป็นกลุ่มพลังที่เป็นฐานในการพัฒนาประเทศชาติสู่ความสุขสงบ
- 2.3 ควรต่อยอดขยายผลการพัฒนามนุษย์ในทุกช่วงวัยในการสร้างสื่อสันติสุขในสังคมออนไลน์ในวงกว้างยิ่งขึ้น เพราะทุกคนในยุคดิจิทัลได้กลายเป็นสื่อบุคคลไปโดยปริยาย ดังนั้นต้องมีการพัฒนาให้เข้าใจเข้าถึงการสร้างสื่อที่เป็นสันติสุขและมีจริยธรรมสื่อ

References

- Srimod, V. (2018). *Social media, wireless media, teen disaster*. Post today. Retrieved June 3, 2020, from <https://www.posttoday.com/politic/report/430928>.
- Electronic Transactions Development Agency (ETCA). (2018). *ETDA Reveals Survey of Internet Use Behavior and E-Commerce Value Show the readiness of Thailand to become an ASEAN e-commerce owner*. Electronic Transactions Development Agency (ETCA). Retrieved June 3, 2020, from <https://www.etda.or.th/content/thailand-internet-user-profile-2017-and-value-of-e-commerce-survey-in-thailand-2017l-press-conference.html>
- Wattanapradith, K., Seethong, K., Rojjanauthai, S., & Areekul, C. (2018). *The Holistic Development of Mind and Wisdom: Documentary and Research Synthesis*.

Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.

Phra Sutheerattanabundit. (2018). *List Model for Research and Social Development*.

Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.